

Klimaatneutrale dienst

U heeft het voornemen om een klimaatneutrale dienst op de markt te brengen en wilt dit op een verantwoorde manier oppakken. Hieronder worden daar richtlijnen voor gegeven.

Gradatie	Klimaatneutrale dienst
Klimaatneutraal	1) Bepaal CO2-uitstoot Neem de volgende emissies mee: • Procesgebonden energie: de energie die specifiek nodig is om de dienst uit te voeren • Eigen transport 2) Aan de slag • Neem binnen het proces en binnen de eigen invloedssfeer alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar. • Wek de voor het proces benodigde energie duurzaam op door actieve toepassing van duurzame energie binnen het bedrijf (bijvoorbeeld zonne-energie), als dit zich binnen 5 jaar terugverdient. • Koop groene stroom en groen gas in van Nederlandse bodem. • Koop grondstoffen duurzaam in. • Compenseer resterende CO2-uitstoot op een manier dat de CO2-compensatie voldoende is gewaarborgd. 3) Transparantie en geloofwaardigheid Meld duidelijk welke dienst klimaatneutraal wordt uitgevoerd. Geef ook aan op welke manier klimaatneutraliteit is bereikt (alleen compensatie of ook door maatregelen). Zorg dat u naast de klimaatneutrale dienst, geen initiatieven neemt die CO2-reductie juist tegenwerken.
Klimaatneutraal Gold	Naast de richtlijnen voor een klimaatneutrale dienst, gelden de volgende aanvullende richtlijnen voor klimaatneutraal Gold: 1) Bepaal CO2-uitstoot • Ingekochte grondstoffen t.b.v. dienst • Transport door leverancier • Bezoekersverkeer 2) Aan de slag • Neem binnen het proces en binnen de eigen invloedssfeer alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 10 jaar (of de gehele levensduur, als deze korter dan 10 jaar is).

Let op! Als uw dienst aan één of meer van de volgende kenmerken voldoet en u noemt de dienst klimaatneutraal, dan zal uw initiatief gemakkelijk afgeschilderd kunnen worden als "Greenwashing", het milieuvriendelijker voordoen dan het in werkelijkheid is. U bent wel op de goede weg, dus neem snel de aanvullende stappen, zodat u uw dienst op een geloofwaardige manier klimaatneutraal kunt noemen.

Gradatie	Klimaatneutrale dienst
Let op: dit kunt u beter nog niet klimaatneutraal noemen!	Procesgebonden energie ontbreekt Eigen transport ontbreekt U heeft niet alle energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar in genomen. Er wordt niet duurzaam ingekocht. U geeft geen inzicht in wat klimaatneutraal is gemaakt en hoe dit is bereikt (compensatie, eigen maatregelen). U neemt andere initiatieven die CO2-reductie tegenwerken.

Toelichting op de tabel

1) Bepaal CO₂-uitstoot

Energie

De procesgebonden energie is de hoeveelheid energie die u gebruikt om **de dienst** daadwerkelijk uit te voeren.

- Als u de dienst op een eigen locatie uitvoert (bijvoorbeeld reparatiewerkzaamheden), leest u het energieverbruik af op de energierekening (gas en elektriciteit voor productie). Als u slechts een deel van de diensten klimaatneutraal wilt maken, dan kunt u een verdeelsleutel toepassen. Het opstellen van een energiebalans, waarbij u het energieverbruik van alle voor het proces noodzakelijke apparatuur in beeld brengt, is dan vereist.
- Diensten worden vaak niet op de eigen locatie uitgevoerd, maar bij de klant (bijvoorbeeld schoonmaak). Het energieverbruik bij de klant zal over het algemeen niet apart gemeten worden dus zal er enig rekenwerk nodig zijn. Het energieverbruik is te bepalen aan de hand van het vermogen van gebruikte apparaten en de tijdsduur dat apparaten worden gebruikt.

Transport

1. Eigen transport. Hieronder valt het transport dat door de organisatie direct te beïnvloeden is. Het gaat om personen- en goederenvervoer uitgevoerd door medewerkers van de organisatie **ten behoeve van de klimaatneutrale dienst**. Dit vervoer kan plaatsvinden met bedrijfsvoertuigen (bijvoorbeeld auto's, busjes, vrachtwagens) en openbaar vervoer, maar ook boot- en vlieguren vallen hieronder. De uitstoot van het eigen wagenpark berekent u aan de hand van het brandstofverbruik of de kilometerstanden van de voertuigen. De andere transportmethodes kunnen vaak worden achterhaald aan de hand van declaraties van medewerkers.
2. Transport door leveranciers. Dit is het transport van grondstoffen (bijvoorbeeld schoonmaakmiddel) **ten behoeve van de klimaatneutrale dienst**, van het moment van winning van de grondstof tot de levering op de locatie waar de grondstof verwerkt gaat worden. Indien grondstoffen uit het buitenland komen, wordt het buitenlandse transport volledig meegenomen, ook als de levering via verschillende tussenpersonen verloopt.
3. Bezoekersverkeer. Indien klanten naar uw locatie komen (bijvoorbeeld bij reparatie), dan valt het vervoer van en naar uw locatie hieronder. Aangezien dit lastig te bepalen is, kan met een gemiddelde bezoekersafstand worden gerekend.

Grondstoffen

De emissies van grondstofgebruik en de winning daarvan zijn minder eenvoudig om zelf te achterhalen. Het LCA Expertisecentrum (onderdeel van RIVM: Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) kan u ondersteunen met het bepalen van emissies van gebruikte grondstoffen. Veel informatie is beschikbaar en voor zover de informatie niet beschikbaar is brengen zij u in contact met de juiste onderzoekers. U kunt het LCA Expertisecentrum bereiken via telefoonnummer 030-27420 01 of via de website <http://www.rivm.nl/milieuportaal/dossier/lca/lca-expertisecentrum>

U kunt de bepaling van de emissies ook uitbesteden aan een gespecialiseerd adviesbureau.

2) Aan de slag

Energie

Wettelijk is bepaald dat bedrijven met een energiegebruik van meer dan 50.000 kilowattuur en/of 25.000 m³ aardgas per jaar energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar moeten uitvoeren (Artikel 2.15 van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer). De handreiking sluit op deze wettelijke bepaling aan, maar dan zonder de ondergrens aan het energiegebruik die de wet hanteert. Ongeacht de grootte van het bedrijf adviseren wij om alle besparingsmaatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar uit te voeren als u een geloofwaardig klimaatneutraal initiatief wilt nemen. Voor klimaatneutraal Gold adviseren wij om een stap verder te gaan en een terugverdientijd tot 10 jaar te hanteren. Hierdoor komen meer innovatieve maatregelen in aanmerking. Wettelijk gezien hoeft u alleen maatregelen te nemen in het eigen gebouw. Wij adviseren u om daarnaast ook besparende maatregelen buiten de eigen locatie mee te nemen, voor zover dit mogelijk is.

Met alleen besparingsmaatregelen is het op dit moment nog erg moeilijk om volledig klimaatneutraal te worden. Pas daarom als tweede stap duurzame energie toe. U kunt duurzame energie zelf opwekken, bijvoorbeeld met zonnepanelen. Een andere mogelijkheid is de inkoop van groene stroom en groen gas. Als u kiest voor groene stroom en groen gas uit Nederland, dan heeft

u de grootste garantie dat ingekochte stroom en gas ook daadwerkelijk additioneel zijn. Deze stap zal bij dienstverlening bij de klant vaak niet mogelijk zijn.

De resterende CO₂-uitstoot kunt u compenseren. Als u kiest voor compensatie met vrijwillige credits, dan zijn CO₂ credits die aan Gold Standard voldoen het beste gewaarborgd. CDM-credits en emissierechten zijn lastiger te verkrijgen, maar bieden een goede waarborg dat de CO₂ op een verantwoorde wijze wordt gecompenseerd. Als u voor een andere vorm van compensatie kiest, dan zult u zelf moeten nagaan of de beloofde hoeveelheid CO₂ ook daadwerkelijk wordt gecompenseerd.

De resterende CO₂-uitstoot kunt u compenseren door de aankoop van CO₂-credits. Bedenk wel dat als u volledig kiest voor inkoop van groene stroom of compensatie, dit geld kost. Besparingsmaatregelen verdienen zichzelf na verloop van tijd terug: u bespaart dus uiteindelijk kosten.

Transport

U kunt de CO₂-uitstoot van uw vervoer verlagen door een vervoersplan op te stellen. Een vervoersplan bevat een overzicht van reeds uitgevoerde maatregelen en geplande maatregelen. Het gaat om maatregelen om het aantal vervoersbewegingen terug te dringen, om schoon en zuinig rijgedrag te stimuleren, om over te schakelen op andere vervoersmethodes en om te kiezen voor schonere en zuinigere alternatieven (vervanging huidige wagenpark door zuinige voertuigen en gebruik van schonere brandstoffen).

Op leveranciers heeft u minder directe invloed. U kunt de leverancier eventueel vragen om een vervoersplan op te stellen dat aan bovengenoemde richtlijnen voldoet. Bezoekersverkeer kunt u beïnvloeden door locatiekeuze (bereikbaarheid met openbaar vervoer of fiets), parkeerbeleid, communicatie, etc.

Grondstoffen

De invloed die u heeft op de ingekochte grondstoffen is beperkt. U kunt de leverancier vragen om besparende maatregelen met een terugverdientijd tot 5 jaar uit te voeren en om gebruik te maken van duurzame energie. Dit wordt ook wel "duurzaam inkopen" genoemd. Zie voor meer informatie en inspiratie www.senternovem.nl/duurzaaminkopen.

3) Transparantie en geloofwaardigheid

Bedrijven kunnen met klimaatneutrale diensten negatief in de media terecht komen, als zij onvoldoende transparant zijn. Vaak is onduidelijk of het nu om een dienst gaat, een gebouw of een hele organisatie. Ook is men niet helder over de gekozen reikwijdte en aanpak. Helder zijn over uw initiatief en de hierboven genoemde uitgangspunten, voorkomt negatieve publiciteit.

Bedenk ook, dat als u één dienst klimaatneutraal maakt, maar verder activiteiten oppakt die voor extra milieubelasting zorgen, dat uw initiatief ongeloofwaardig is. Het komt niet sterk over, als u klimaatneutrale schoonmaak aanbiedt, terwijl u gebruik maakt van milieuvriendelijke schoonmaakmiddelen.

Voorbeelden

Case 1 (Klimaatneutraal verhuizen)

Verhuisbedrijf UTS is een CO₂-neutrale organisatie en biedt CO₂-neutrale verhuizingen aan. UTS heeft de CO₂-uitstoot in kaart gebracht, waarbij onderscheid is gemaakt tussen het primaire proces en het back-office deel:

- Het primaire proces bestaat uit de CO₂-uitstoot van vervoer, de bedrijfshallen en afval (voornamelijk afval van klanten).
- Het back-office deel is de uitstoot van kantoren. Energie-, papier- en waterverbruik is verdeeld op basis van ervaringsgegevens.

Het back-office deel wordt door UTS gecompenseerd. Het primaire proces wordt als CO₂-neutrale verhuizing aangeboden aan de klant. UTS hanteert een rekenmodel, waarmee wordt berekend welke CO₂-uitstoot bij de specifieke verhuizing hoort. Alle compensatie vindt plaats door inkoop van Gold Standard credits.

Bij het bepalen van de CO₂-uitstoot is ook in kaart gebracht welke andere maatregelen uitgevoerd kunnen worden om de CO₂-uitstoot verder te verlagen en daarmee de hoeveelheid compensatie af te bouwen. Voorbeelden van reeds uitgevoerde maatregelen zijn:

- Forse vermindering van aantal verhuisdozen
- Gebruik van herbruikbare kratten bij verhuizingen
- Nieuwe verhuishagens met Euro5-motor (hele wagenpark is euro3 + roetfilter of hoger)
- Combineren van ritten, vermijden van "leeg rijden"
- Nieuw afvalbeheersconcept geïntroduceerd dat het volume vermindert en het scheidingspercentage verhoogt
- Nieuwe verlichting is waar mogelijk LED-verlichting
- Bewustwording en gedragsverandering bij medewerkers

De verhuizingen van UTS zijn klimaatneutraal volgens de definitie van deze handreiking.

Case 2 (Klimaatneutraal databeheer)

Evoswitch heeft een datacenter, waar websites klimaatneutraal ondergebracht kunnen worden. Evoswitch heeft 20 % energie bespaard door onder meer de volgende maatregelen:

- Free cooling (energiezuinige koeling) in plaats van compressor
- Gerichtte koeling op servers
- Energiezuinige noodstroomvoorziening
- HF-verlichting met aanwezigheidsdetectie

Evoswitch koopt groene stroom in die is opgewekt in Zeeland. De resterende CO₂-uitstoot (de noodstroom en bedrijfsauto's) wordt gecompenseerd door de inkoop van CO₂-credits bij één van de deelnemers aan het convenant voor vrijwillige compensatieaanbieders.

De dienst databeheer kan klimaatneutraal worden aangeboden. Door ook de productie en afdankfase van de gebruikte servers mee te nemen, kan het bedrijf klimaatneutraal Gold worden.

Case 3 (Taxi & Meer De Groene Betuwe)

Het vervoersbedrijf Taxi & Meer De Groene Betuwe biedt klimaatneutrale taxiriten aan. De uitstoot van gereden kilometers wordt gecompenseerd door bosaanplant en investeringen in duurzame energie. Er wordt onderzocht of het gehele wagenpark kan overgaan op aardgas. Het kantoor van Taxi & Meer gebruikt groene stroom.

De dienst bestaat uit het vervoeren van personen. De CO₂-uitstoot van een taxirit bestaat dan ook alleen uit brandstofverbruik. Aangezien dit volledig wordt gecompenseerd en er ook onderzoek wordt gedaan naar mogelijkheden voor een schoner wagenpark, is dit een klimaatneutrale dienst volgens de definitie van deze handreiking. Door ook de productie en sloop van de taxi mee te nemen, kan het bedrijf klimaatneutraal Gold worden.

Colofon

Deze handreiking is opgesteld door Stichting Stimular, CE Delft en Stichting Natuur en Milieu. Ten behoeve van deze handreiking is discussie gevoerd met de volgende organisaties:

- *HIER-campagne*
- *Urgenda*
- *Milieufederaties*
- *Milieucentraal*
- *Klimaatverbond*
- *Senternovem*
- *Ministerie van VROM*
- *Provincie Utrecht*
- *Gemeente Wageningen*
- *Reclame Code Commissie*
- *Klimaat Neutraal groep*
- *Trees for Travel*
- *HIVOS*
- *CertiQ*
- *Bouwend Nederland*
- *VNO-NCW*
- *ING*
- *Deltalinqs*
- *Emissierechten.nl*
- *Energiecentrum MKB*

De verantwoordelijkheid voor deze handreiking ligt geheel bij Stichting Stimular, CE Delft en Stichting Natuur en Milieu. Deze handreiking is ontwikkeld met financiële ondersteuning vanuit de Subsidieregeling Maatschappelijke Organisaties en Milieu (SMOM) van Senternovem.

Deze handreiking is te downloaden op de website www.stimular.nl

Stichting Stimular verspreidt kennis over Duurzaam Ondernemen en ontwikkelt praktische instrumenten voor het midden- en kleinbedrijf en organisaties die daarmee vergelijkbaar zijn. Ons doel is dat ondernemers en directies bij alle bedrijfsbeslissingen zowel een hoger bedrijfsrendement nastreven, als de kansen benutten voor een beter milieu en meer welzijn van de medewerkers en de maatschappij. Kenmerken van onze werkwijze zijn maatwerk, heldere communicatie en inspirerende contacten met ondernemers, branches en overheden. Stichting Stimular is de werkplaats voor Duurzaam Ondernemen!